

บทนำ

ภาคใต้ของประเทศไทย ตั้งอยู่บนคาบสมุทรมาเลย์ ระหว่างละติจูดที่ 5 ถึง 12 องศาเหนือ และลองจิจูดที่ 98 ถึง 103 องศาตะวันออก ขนาบด้วยทะเลอ่าวไทยทางฝั่งตะวันออก และทะเลอันดามันทางฝั่งตะวันตก ชายหาดฝั่งอ่าวไทยเกิดจากการยกตัวสูง มีที่ราบชายฝั่งทะเลยาว เรียบ กว้าง และน้ำตื้น ฝั่งทะเลอันดามันมีชายฝั่งยุบต่ำลง มีที่ราบน้อย ชายหาดเว้าแหว่ง เป็นโขดหิน มีหน้าผาสูงชัน มีความยาวจากเหนือจดใต้ประมาณ 750 กิโลเมตร มีพื้นที่รวมประมาณ 70,715 ตารางกิโลเมตร หรือ 44,196,992 ไร่ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบ แต่จะมีทิวเขาน้อยใหญ่กั้นกลางระหว่างฝั่งตะวันออกและตะวันตก ตลอดแนวความยาวของภาค ทิวเขาที่สำคัญ ได้แก่ ทิวเขาภูเก็ต ทิวเขานครศรีธรรมราช และทิวเขาสันกาลาคีรี

ทิวเขาภูเก็ตหรือทิวเขาระนอง เป็นทิวเขาที่แยกออกจากทิวเขาตะนาวศรี เริ่มจากจังหวัดชุมพร นับจากแม่น้ำปากจั่นลงใต้ทางใต้เป็นแนวเชื่อมต่อกับทิวเขานครศรีธรรมราช และทิวเขาสันกาลาคีรีในจังหวัดสตูล นอกนั้นเป็นทิวที่ล้าลงไปทะเลเกิดเป็นเกาะภูเก็ตขึ้น จึงมีชื่อว่าทิวเขาภูเก็ต และเนื่องจากทิวเขานี้ผ่านจังหวัดระนอง จึงมีชื่อว่าทิวเขาระนอง ทิวเขานี้เป็นเขาหินแกรนิต ได้ปันน้ำลงสองฟาก คือ ด้านอ่าวไทยและด้านมหาสมุทรอินเดีย ทางด้านอ่าวไทยมีคลองสวี ลำน้ำหลังสวน และลำน้ำคีรีรัฐ (ไหลลงอ่าวบ้านดอน) ทางด้านมหาสมุทรอินเดีย มีลำน้ำกระบุรี (มีคลองปากจั่น และคลองละอุ่นไหลมาบรรจบ) และลำน้ำตะกั่วป่า ทิวเขานี้มียอดเขาสูงที่สำคัญ คือ เขาพะทะคว่า สูง 1,092 เมตร เขาปลายบางโต๊ะ สูง 1,047 เมตร เขาทั้งสองลูกนี้อยู่ตอนเหนือของจังหวัดพังงา เขาพระหมี่ สูง 1,106 เมตร อยู่ในเขตอำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา เขาหลังคาตึก สูง 1,272 เมตร อยู่ในเขตอำเภอกะเปอร์ จังหวัดระนอง และยังมียอดเขาที่สูงเกิน 1,000 เมตร อีกหลายยอด ทิวเขาภูเก็ตกั้นเขตแดน ระหว่างฝั่งตะวันออกกับฝั่งตะวันตก คือ กั้นจังหวัดชุมพร กับจังหวัดระนอง และจังหวัดสุราษฎร์ธานี กับจังหวัดพังงา

ทิวเขานครศรีธรรมราช เป็นทิวเขาที่อยู่ทางตะวันออกของทิวเขาภูเก็ต และเป็นแกนของแหลมต่อเนื่องไปอีกแนวหนึ่ง ทิวเขานี้กั้นที่ราบสุราษฎร์ไว้ตอนกลาง โดยมีภูเขาลูกโดด ๆ แทรกอยู่เป็นช่วง ๆ มีความสูง 200-300 เมตร มี เขาพนมเบญจา สูง 1,404 เมตร เป็นยอดสูงสุด เป็นเขาหินแกรนิต ที่มีทิศทางทอดตัวจากเหนือไปใต้ จากระดับฝั่งทะเลด้านอ่าวไทยไปสุดยังฝั่งทะเลด้านตะวันตก เริ่มจากทางใต้ของลำน้ำตาปี จดทิวเขาสันกาลาคีรี ตอนเหนือของทิวเขานี้มียอดสูงหลายยอด ส่วนตอนกลาง และตอนใต้ยอดไม่สูงนัก ส่วนที่ยื่นลงไปในทะเลของทิวเขานี้ได้แก่เกาะสมุย และเกาะพะงัน ส่วนทางตอนใต้ในจังหวัดต่าง ๆ แบ่งเป็น สองส่วน คือ ทางด้านตะวันออกมีจังหวัดนครศรีธรรมราช พัทลุง และสงขลา ทางด้านตะวันตกมี จังหวัด กระบี่ ตรัง และสตูล เป็นสันปันน้ำของฝั่งอ่าวไทย และฝั่งอันดามัน ด้านอ่าวไทย มีลำน้ำตาปี และลำคลองต่าง ๆ ที่ไหลลงทะเลสาบสงขลา ด้านทะเลอันดามัน มีลำน้ำตรัง ยอดเขาสูงที่สำคัญได้แก่ เขาหลวง สูง 1,786 เมตร เขาเหมน สูง 1,309 เมตร เขาสอยดาว สูง 993 เมตร

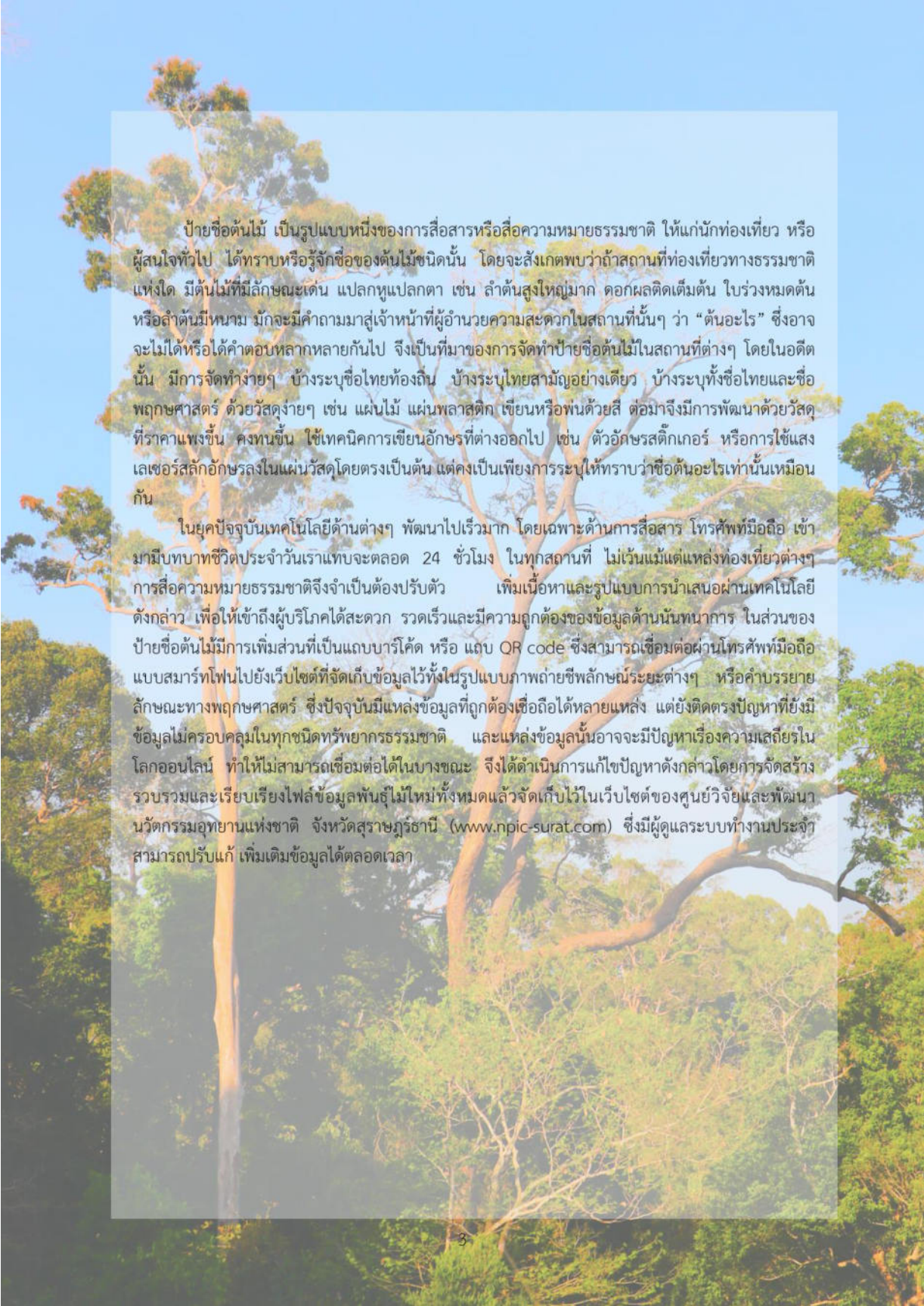

ทิวเขาสันกาลาคีรี เป็นทิวเขาที่ต่อเนื่องกับทิวเขานครศรีธรรมราช เป็นทิวเขาหินแกรนิต และแยกออกเป็นหลายแนว วางตัวขนานกันจากเหนือลงใต้ ตอนกลางมีความสูงประมาณ 1,500 เมตร ตอนริมทั้งด้านตะวันตก และตะวันออก มีความสูงประมาณ 400 เมตร ทิวเขานี้เริ่มตั้งแต่จังหวัดสตูล ไปสุดเขตจังหวัดนราธิวาส มีลักษณะลดหลั่นเป็นขั้นบันได ไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ กันเขตแดนประเทศไทยกับมาเลเซีย ในเขตจังหวัดสตูล สงขลา ยะลา และนราธิวาส ยอดเขาสูงเกิน 1,000 เมตร มีอยู่ 14 ยอด สูงสุดคือ กุหลาบชูลูติติบาซาร์ สูง 1,535 เมตร

ลักษณะภูมิอากาศของภาคใต้ตอนบนและตอนกลางเป็นแบบร้อนชื้นแถบมรสุม (tropical monsoon climate : Am) คือมีฝนตกชุกสลับกับฤดูแล้งสั้นๆ ภาคใต้ไม่มีฤดูหนาว และตอนล่างเป็นแบบป่าดิบชื้น (tropical rain forest climate : Af) เนื่องจากอยู่ใกล้เส้นศูนย์สูตร และได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ช่วงระหว่างเดือนพฤษภาคม ถึง ตุลาคม และลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ช่วงระหว่างเดือนพฤศจิกายน ถึง กุมภาพันธ์ จากลักษณะทางภูมิศาสตร์ที่มีลักษณะเป็นคาบสมุทรและมีทิวเขาสูงวางตัวในแนวเหนือใต้อยู่ตอนกลางซึ่งจะทำหน้าที่เป็นแนวปะทะลม ทำให้สภาพภูมิอากาศอยู่ภายใต้อิทธิพลของลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ และลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนืออย่างเต็มที่ ทำให้ฝนตกชุกตลอดทั้งปี

ทรัพยากรป่าไม้ของพื้นที่ภาคใต้ เมื่อพิจารณาตามปัจจัยแวดล้อม สามารถจำแนกออกเป็นหลายชนิดป่า ได้แก่ ป่าดิบชื้น ป่าชายหาด ป่าพรุ และป่าละเมาะ โดยระบบนิเวศป่าดิบชื้นถือว่าเป็นระบบนิเวศที่ใหญ่และมีความหลากหลายสูงที่สุด พบกระจายอยู่ทั่วพื้นที่ และเป็นระบบนิเวศที่มีบทบาทสำคัญต่อชีวิต และความเป็นอยู่ของผู้คนทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น เป็นแหล่งที่มาของปัจจัยสี่ เป็นแหล่งนันทนาการ เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า และเอื้อประโยชน์ในแง่ของการอนุรักษ์ดินและน้ำ รวมทั้งสภาพแวดล้อมให้อยู่ในภาวะสมดุล

ที่ผ่านมาได้มีการเข้ามาศึกษาความหลากหลายทางชีวภาพด้านต่างๆ ของอุทยานแห่งชาติ จากหลายหน่วยงานทั้งภายในและภายนอกกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช แต่ข้อมูลดังกล่าว เป็นข้อมูลในเชิงวิชาการที่มักจะอยู่ในรูปของคำดัชนีต่างๆ และอธิบายเป็นภาพรวมของทรัพยากรที่มี สื่อความหมายในเชิงนันทนาการได้ยาก การนำเสนอในจุดที่นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงได้นอกจากศูนย์บริการนักท่องเที่ยวแล้ว จึงต้องมุ่งเป้าไปที่จุดท่องเที่ยวที่เปิดให้บริการซึ่งรวมถึงเส้นทางเดินไปยังจุดท่องเที่ยวต่างๆ ด้วย ในเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติที่เป็นที่นิยมของอุทยานแห่งชาติ จึงเป็นแนวทางที่ง่ายที่สุดที่นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงข้อมูลฐานทรัพยากรผ่านโทรศัพท์มือถือ เชื่อมต่อผ่าน QR code บนป้ายชื่อต้นไม้

ป้ายชื่อต้นไม้ เป็นรูปแบบหนึ่งของการสื่อสารหรือสื่อความหมายธรรมชาติ ให้แก่นักท่องเที่ยว หรือผู้สนใจทั่วไป ได้ทราบหรือรู้จักชื่อของต้นไม้ชนิดนั้น โดยจะสังเกตพบว่าถ้าสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติแห่งใด มีต้นไม้ที่มีลักษณะเด่น แปลกหูแปลกตา เช่น ลำต้นสูงใหญ่มาก ดอกผลติดเต็มต้น ใบร่วงหมดต้น หรือลำต้นมีหนาม มักจะมีคำถามมาสู่เจ้าหน้าที่ผู้อำนวยความสะดวกในสถานที่นั้นๆ ว่า “ต้นไม้อะไร” ซึ่งอาจจะไม่ได้หรือได้คำตอบหลากหลายกันไป จึงเป็นที่มาของการจัดทำป้ายชื่อต้นไม้ในสถานที่ต่างๆ โดยในอดีตนั้น มีการจัดทำง่าย ๆ บ้างระบุชื่อไทยท้องถิ่น บ้างระบุไทยสามัญอย่างเดียว บ้างระบุทั้งชื่อไทยและชื่อพฤกษศาสตร์ ด้วยวิธีง่ายๆ เช่น แผ่นไม้ แผ่นพลาสติก เขียนหรือพ่นด้วยสี ต่อมาจึงมีการพัฒนาด้วยวัสดุที่ราคาแพงขึ้น คงทนขึ้น ใช้เทคนิคการเขียนอักษรที่ต่างออกไป เช่น ตัวอักษรสติกเกอร์ หรือการใช้แสงเลเซอร์สลักอักษรลงในแผ่นวัสดุโดยตรงเป็นต้น แต่คงเป็นเพียงการระบุให้ทราบว่าชื่อต้นไม้เท่านั้นเหมือนกัน

ในยุคปัจจุบันเทคโนโลยีด้านต่างๆ พัฒนาไปเร็วมาก โดยเฉพาะด้านการสื่อสาร โทรศัพท์มือถือ เข้ามามีบทบาทชีวิตประจำวันเราแทบจะตลอด 24 ชั่วโมง ในทุกสถานที่ ไม่เว้นแม้แต่แหล่งท่องเที่ยวต่างๆ การสื่อความหมายธรรมชาติจึงจำเป็นต้องปรับตัว เพิ่มเนื้อหาและรูปแบบการนำเสนอผ่านเทคโนโลยีดังกล่าว เพื่อให้เข้าถึงผู้บริโภคได้สะดวก รวดเร็วและมีความถูกต้องของข้อมูลด้านนั้นๆ ในการในส่วนของป้ายชื่อต้นไม้มีการเพิ่มส่วนที่เป็นแถบบาร์โค้ด หรือ แถบ QR code ซึ่งสามารถเชื่อมต่อผ่านโทรศัพท์มือถือแบบสมาร์โฟนไปยังเว็บไซต์ที่จัดเก็บข้อมูลไว้ทั้งในรูปแบบภาพถ่ายซีฟลักษณะระยะต่างๆ หรือคำบรรยายลักษณะทางพฤกษศาสตร์ ซึ่งปัจจุบันมีแหล่งข้อมูลที่ถูกต้องเชื่อถือได้หลายแหล่ง แต่ยังมีติดตรงปัญหาที่ยังมีข้อมูลไม่ครอบคลุมในทุกชนิดทรัพยากรธรรมชาติ และแหล่งข้อมูลนั้นอาจจะมีปัญหาเรื่องความเสถียรในโลกออนไลน์ ทำให้ไม่สามารถเชื่อมต่อได้ในบางขณะ จึงได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยการจัดสร้างรวบรวมและเรียบเรียงไฟล์ข้อมูลพันธุ์ไม้ใหม่ทั้งหมดแล้วจัดเก็บไว้ในเว็บไซต์ของศูนย์วิจัยและพัฒนาอนุรักษ์มรดกอุทยานแห่งชาติ จังหวัดสุราษฎร์ธานี (www.npic-surat.com) ซึ่งมีผู้ดูแลระบบทำงานประจำสามารถปรับแก้เพิ่มเติมข้อมูลได้ตลอดเวลา